

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Præsentia & existentia Dei in omnibus rebus, multiplici ratione
demonstratur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

60.

Quintò, Si possibilis esset gratia vel charitas infinita secundum intensionem, nulla posset dari ratio, cur Christus Dominus, secundum humanam naturam, non haberit gratiam & charitatem infinite intensam: hæc enim maximè decessisset unionem hypostaticam, & personam Christi infinitam. Item si gratia sanctificans infinite intensa, possibilis sit, vix potest reddi ratio, cur non potius homo purus expers peccati, cum infinita huiusmodi gratia, ad satisfaciendum pro peccatis fuerit missus, quàm Christus Dominus: præsertim si vera sit illorum sententia, qui asserunt peccati malitiam non esse simpliciter, & intrinsecè, sed extrinsecè tantum, & objectivè infinitam. De quo in Tractatu de peccatis.

61.

Denique, hac sententiâ Vazquezij & Nominalium, enervantur multe rationes, quæ vel ad existentiam Dei, vel ad inceptionem mundi comprobantur, à Doctoribus gravissimis asseruntur. Unde dicit Guillelmus Parisiensis, Tract. de fide cap. 2. *Ponere infinita huiusmodi, est destruere credulitatem eorum quæ sunt fundamentum Religionis, & propter hoc Religionem infundabilem facere, quare & inædificabilem.*

Argumenta quæ militant contra præcedentes conclusiones, proponi solent in Philosophia, ideoque brevitatis causâ prætermittuntur.

ARTICVLVS V.

De immensitate Dei.

Ad questionem 8. Divi Thomæ.

Convenienter agit D. Thomas de immensitate Dei, post ejus infinitatem: quia immensitas est virtus quædam infinita, repletiva loci, & veluti esse divini illimitatio, & incircumscriptionis; sive potius incircumscribilitas à loco. Unde sicut ratione infinitatis, Deus est supra omne ens creatum, & creabile; ratione æternitatis, supra omne tempus; ratione incomprehensibilitatis, supra omnem cogitationem, & intellectum; ratione bonitatis, & pulchritudinis, supra omnem amorem & admirationem: ita ratione immensitatis, est supra omnem locum, quamvis per illam sit intimè & substantialiter præsens in omnibus locis: iuxta illud quod dicit Dionysius cap. 9. de divin. nomin. *Magnus appellatur Deus, secundum sibi propriam magnitudinem: quæ magnis omnibus de se communicat, & omni magnitudini extrinsecus superfunditur & supra expanditur, omnem complectens locum, omnem excedens numerum, omnem transiliens infinitatem.* De hoc autem divino & admirabili attributo fusiùs quàm de aliis differendum est, quia circa illud plures occurrunt difficultates & controvertiæ, paragraphis sequentibus discutiendæ.

§. I.

Præsentia & existentia Dei in omnibus rebus, multiplici ratione demonstratur.

62.

Deum non esse ubique, sed in aliqua mundi parte determinata, nempe in primo Cælo, & in parte Orientis, unde est principium motus Cæli, quorundam veterum Philosophorum error fuit, ut refert D. Thomas 3. cont. Gentes cap. 66. quem etiam Vazquez attribuit Aristoteli, quia 8. Phys. textu 84. de Deo primo motore, &

ea parte unde primi mobilis motus incipit, loquens, ait: *Ibi ergo est movens.* Et in libro de Mundo ad Alexandrum, de Deo loquens, inquit: *In summo culmine universi Cæli, suum habet ipse domicilium, situm, & collocatum.* Et post pauca, Deum cum Rege Perfarum confert. Sicut enim ille in Regia urbe Ecbatanis, aut Susis, commorari solebat, & inde reliquas sui imperij civitates gubernabat: ita Deus (inquit) in cælo est, & inde reliquas mundi partes regit & gubernat.

Fuit etiam olim error quorundam Judæorum, qui, ut refert Hieronymus, contendebant Deum nusquam alibi, quàm in templo Ierosolymitano esse substantialiter præsentem. Describitur quoque Job 22. error quorundam impiorum dicentium: *Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, & circa cardines cæli perambulat.* Quasi Deus non nisi in cælo præsens sit.

In eundem scopulum inpegit olim cæca Gentilitas, quæ Deos quos colebat, finitis locorum spatiis ita includit, ut singulis Diis proprias legamus sedes à Poëtis assignatas. Jupiter enim syderibus duntaxat præest, Neptunus aquis, Pluto terræ & inferis, Vulcanus semper circa favillas degit, Junoni solummodò licet per aëra spatari; & quod magis stultum, ac ridiculum est, Oromelisi viginti quatuor numina, intra unius ovi globulum includit. Denique, ut lepidè illis reprobat Arnobius: *In gypso mansitant, atque in regulis Divi vestri: quin imò testularum & gypsi mentes, spiritus atque animæ, Divi vestri sunt.*

Contra hunc errorem (inquit Cornelius Musus) *Veritas Christiana distinctè pronunciat: Deus ubique est, aut omnino non est.* Si ei immensitatem negaveris, auferes divinitatem.

Ratio etiam naturalis id suadet: Primò quia immensitas, seu vis existendi in rebus ac locis, non minus est infinita, quàm ejus essentia secundum se, à qua virtualiter, & secundum rationem nostram quasi profluit: Sed essentia Dei est simpliciter infinita, ut ostendimus articulo præcedenti: Ergo & ejus immensitas, seu virtus repletiva loci, infinita esse debet: ac proinde nullo finito spatio & loco terminari ac definiti potest.

Secundò, Si Deus haberet locum naturaliter determinatum, posset dari aliqua creatura spiritalis aut corporea, quæ multò majorem locum occuparet: Sed hoc est absurdum, nam illa esset magis immensa quàm Deus: Ergo &c. Sequela probatur: Quantò Angelus est perfectior, tantò majorem locum occupat: Ergo cum in perfectione Angelorum possit procedi in infinitum, ad eum tandem deveniretur, qui majorem locum occupare posset quàm Deus.

Tertiò, ut discurrit S. Doctor 3. contra Gent. cap. 68. *Sic se habet res incorporea ad hoc quòd sit in loco per virtutem suam, sicut res corporea ad hoc quòd sit in loco per quantitatem dimensionem: si autem esset aliquod corpus habens quantitatem dimensionem infinitam, oporteret illud esse ubique: Ergo si sit aliqua res incorporea, habens virtutem infinitam, oportet quòd sit ubique: Oportet enim esse Deum esse infinitæ virtutis: est igitur ubique.*

Quartò, Si Deus non esset ubique, sed in aliquo loco determinato, v. g. in suprema cæli parte, ut quidam antiqui Philosophi pofuerunt: aut ibi esset liberè, aut naturaliter & necessario? Non primum, aliàs Deus posset moveri localiter, ac proinde mutari, quòd repugnat actui pu-

Lib. 1. ad verius gentes.

Lib. de divina historia.

63.

64.

65.

66.

te. Neque etiam secundum, tum quia non est major ratio, cur Deus hunc locum sibi petat necessitati, quam alium. Tum etiam, quia substantia spiritalis ad unum locum naturaliter non est determinata: cum enim possit omnia apprehendere, ad omnia potest ferri; sicut videmus animantia non esse uni loco affixa, quia imaginatione sua plura apprehendunt, ut pascea, stabulum &c. ad quae deinde feruntur: Ergo cum Deus sit naturae intellectualis, non potest esse uni loco ita determinatus, ut non possit esse in aliis.

67. Denique, Deum esse immensum, & ubique praesentem, ex mysterio Incarnationis & Eucharistiae probari potest: cum enim Verbum Divinum sit unitum substantialiter humanitati Christi, & Christus totus secundum humanitatem & divinitatem, sit intimè praesens substantialiter speciebus Eucharisticis, nisi Divinitas esset ubique; sequeretur eam localiter motam fuisse, quando humanitas movebatur, & moveri quotidie ad motum Christi, & specierum Eucharisticarum, ex uno loco in alium.

Præter has rationes, est alia præcipua & fundamentalis, desumpta ex operatione Dei in omnibus rebus, quæ utitur D. Thomas hic art. 1. & 3. contra Gentes cap. 68. quam §. sequenti exponemus, & ab Adversariorum impugnationibus defendemus.

68. Ad locum verò Aristotelis desumptum ex 8. Physicorum, ubi Deum ad primam spheram coarctare videtur, dicendum est cum D. Thoma ibidem lect. 23. & 3. contra Gentes cap. 68. Deum esse in cælo, & in ea parte primimobilis, unde incipit motus, non per determinationem suæ substantiæ, ita ut, illa determinatâ mundi parte conclusus sit, sed modo quodam speciali, quia ibi operatur motum, & influentias, à quibus hæc inferiora dependent. Quemadmodum dicimus, quod ratio, quæ reipsum est anima nostra in toto corpore fusa, est in capite; quia ibi specialiter operatur. In eodem sensu intelligi debet illud quod dicit in libro de Mundo: præterquam quod in dubium vertitur, an liber ille sit Aristotelis, ut ipsemet Vazquez fatetur.

Quod autem hæc interpretatio sit legitima, & ad mentem Philosophi, colligitur ex eo quod libro 1. de part. anim. cap. 5. aperte indicat, Deum esse omnibus rebus præsentem, dum dictum Heracliti laudat, qui amicis recedentibus ab ipso, eò quod se in furno hyeme inclusisset, dixit, ne vilitatem loci dedignarentur, cum ibi etiam esset Deus. Et in ipso libro de Mundo ad Alexandrum, refert sententiam Taletis, qui dixit, *omnia plena Deo*: cui consonat illud Poætæ.

Iupiter est quodcumque vides, Jovis omnia plena.

§. II.

An existentia Dei in rebus, ex ejus operatione rectè probetur?

69. Partem negativam tenent Nominales, quibus nihil magis curæ esse videtur, quam infirmare rationes, quibus mysteria nostra, & attributa divina probantur, ut constat ex supra dictis, agendo de existentia & unitate Dei. Eandem sententiam docet Scotus in dist. 37. quæst. 1. & ex recentioribus Valentia, & Vazquez hic.

Pars tamen affirmativa communis est, non solum apud discipulos D. Thomæ, sed etiam apud

A recentiores; eamque ita acriter tueretur Molina hic disp. 2. ut oppositam sententiam acerrimè hujus censura decretò fulminer. *Doctrina hæc, non solum falsa videtur, doctrinaeque Aristotelis aperte contraria; sed etiam parùm tuta in fide.* Et post pauca. *Divi parùm tuta in fide; quoniam Paulus sic probat, Deum non longè esse ab unoquoque nostrum, quòd in ipso vivimus, movemur & sumus. Aut ergo Authores contrarie sententia dicant Spiritum Sanctum, per os Pauli atque Davidis, ineptam reddidisse rationem, inefficaxque argumentum confecisse, ad probandam præsentiam Dei in rebus; aut confiteantur ex immediata operatione Dei in aliquo loco, satis superque concludi præsentiam Dei in rebus, ut est D. Thomæ, & communis Theologorum doctrina cum Aristotele.* Hæc Molina. Quibus verbis aperte proficitur, sententiam Adversariorum esse parùm tutam in fide, & à Scriptura, & Sanctis Patribus penitus alienam.

Dico igitur: Ex Dei operatione probari efficaciter, & demonstrativè, ejus præsentiam in omnibus rebus.

Probatur primò ex Scriptura: Dicitur enim Psalm. 138. *Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in Cælum, tu illic es, si descendero in infernum, ades.* Quibus verbis, propheta præsentiam Dei in omnibus rebus aperte declarat, ejusque rationem reddens, addit: *Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me, dextera tua:* per manum autem & dexteram Dei, ejus operatio frequenter in Scriptura significatur: Ergo in Scriptura, præsentia Dei in omnibus rebus, ex ejus operatione colligitur. Similis consequentia habetur Actor. 17. nam Apostolus disputans cum Atheniensibus dixit: *Non longè est ab unoquoque nostrum: in ipso enim vivimus, & movemur, & sumus.* Ubi de existentia Dei in rebus esse sermonem, constat ex aliorum versione, quæ sic habet: *Quamvis non longè ab unoquoque nostrum subsistentem:* hujus autem existentia & præsentia, nullam aliam reddit rationem, nisi quia *in ipso vivimus, & movemur, & sumus:*

D vel ut Pagninus, & alij vertunt, *Per ipsum enim vivimus.* Unde glossa ibidem: *Quia id operatur in nobis quòd vivimus.* Et D. Thomas infra quæst. 18. art. 4. ad 1. *In ipso vivimus, movemur, & sumus: quia etiam nostrum vivere, & nostrum esse, & nostrum moveri causantur à Deo.* Ita etiam hunc locum Apostoli intelligit, & explicat Hilarius in illud Psalmi 138. versu 151. *Prope es tu Domine:* sic enim ait: *Adest utique, & totus ubique est, non pro parte usquam est, sed in omnibus omnis est.* Beatus Apostolus Atheniensibus Philosophis inanitate ridiculis, pro concione respondens, ait: *non longè à nobis manentem querimus Deum; in ipso enim vivimus, & movemur, & sumus.* Per quod excluditur responsio Valentia, dicentis has Scripturæ consequentias non esse formales, sed materiales. Nam præterquam quod, hoc multum derogat dignitati Scripturæ, si consecutiones habeat tantum materiales, hæc loca à SS. Patribus in sensu formali intelliguntur, ut constat ex verbis Hilarij iam relatis, & ex Chryostomo Homil. 38. in Acta Apost. Euthimio, Theophylacto, & aliis, qui dicunt, quod sicut ex respiratione intelligimus nobis esse circumfusum aërem; ita nec ignorare possumus, Deum semper nobis adesse, cum ab ipso habeamus ut vivamus, simus, & operemur.

Probatur secundo conclusio ex aliis SS. Patri-

70.

71.